

Večernji list: Intervju sa prvim zamjenikom visokog predstavnika Roderickom Mooreom

Razgovarao: Zoran Krešić

Ured visokog međunarodnog predstavnika mjesecima se povukao u sjenu propuštajući reagirati čak i na 'teža kršenja Daytonskog sporazuma' ako se uzmu u obzir kriteriji nekadašnjih kazni ovdašnjeg političkog svetog pisma. To je dio strategije koje se drži i zamjenik visokog predstavnika američki diplomat Roderick Moore koji je ipak nakon opaske da sam nedjelju dana ranije snimio intervju na isti uređaj sa Miloradom Dodikom, uz osmijeh, poručio da pripazim da se ne pomiješaju ove dvije snimke.

Večernji list: Zašto je OHR jedno duže vrijeme, rekao bih, u stanju hibernacije?

Roderick Moore: Dosta nas ljudi zaista pita šta je s OHR-om, postoji jako puno izazova s kojima se suočava ova zemlja. Zašto se OHR ne oglašava? Razumijem razmišljanje tih ljudi, s obzirom na ulogu koju je OHR imao dugi niz godina. Ali, mi to radimo namjerno i s ciljem. A cilj je da se shvati kako OHR ne namjerava ovdje ostati zauvijek. Želimo da domaći političari, domaći akteri preuzmu odgovornost za donošenje odluka. To je strateško opredjeljenje međunarodne zajednice u kojoj OHR igra

ključnu ulogu da napravimo korak natrag. Ova zemlja želi se približiti u EU i NATO-u. Ovo je 21. vijek i ovo je Evropa. Krajnje je vrijeme da domaći akteri preuzmu stvari u svoje ruke.

Večernji list: Znači li to da se OHR sada ustručava ili više nema snage poduzimati potrebne poteze?

Roderick Moore: To ne znači da mi nemamo mogućnosti. Naprotiv. Ali, sada preferiramo da domaći političari budu ti koji rade svoj posao. Posebno nastojimo da se u ovom predizbornom vremenu držimo po strani. Smatramo da nije primjereno da međunarodni predstavnici na bilo koji način utiču na kampanju.

Večernji list: Jesu li domaći političari sada kadri sami voditi državu, s obzirom na jedan 'ovisnički' odnos koji je postojao dugi niz godina?

Roderick Moore: Postavimo to na ovaj način. Ova zemlja želi biti dio Evropske unije i NATO-a. Nezamislivo je da ova zemlja bude primljena u ove asocijacije ako nije u stanju da sama donosi teške odluke. To su jasne obaveze i vrijednosti koje dijele zemlje članice. Jedini način da to testiramo jeste upravo da se međunarodna uprava makne u stranu kako bi institucije radile svoj posao.

Večernji list: Kako gledate na kampanju za koju pojedini analitičari kažu da je neinventivna i da praktično nema razlike između lokalnih i općih izbora?

Roderick Moore: Opći je dojam, iako se radi o općinskim izborima, da ne dominiraju lokalne teme. U zemljama u kojima sam bio, uključujući SAD, dominiraju pitanja infrastrukture, lokalnog prevoza, poreza. U BiH su teme o kojima se govori daleko od područja lokalnih, a puno više o uređenju zemlje. Ali, ja sam čuo dosta političara koji kažu da su ovi izbori svojevrsno odmjeravanje snaga i da bi mogli poslužiti za rekonstrukciju vlasti na drugim nivoima! Moguće da je tako, ali oni se takmiče za glasove birača o lokalnim pitanjima. Da

sam ja birač, zanimalo bi me ko će osigurati zapošljavanje u lokalnim službama, da će smeće biti očišćeno...

Večernji list: Kada znate sve to, da ste građanin BiH, biste li izašli na ove izbore?

Roderick Moore: Nemam pravo glasa ovdje, ali smatram se odgovornim građaninom u svojoj zemlji i mislim da treba izaći na svake izbore, pa čak i onda kada mi se nijedan od kandidata ne sviđa.

Večernji list: Bili ste u Ustavnom sudu BiH, a ranije se tvrdilo da se OHR na izvjestan način miješa u odlučivanje ovog suda. O čemu ste razgovarali?

Roderick Moore: Upravo se suprotno događa. Ustavni sud BiH je najviši sud u zemlji i onoga trenutka kada OHR ode, taj sud će biti jedina institucija koja će moći tumačiti Ustav koji je sastavni dio mirovnog sporazuma. Naš je cilj ojačati, a ne podrivati uticaj ovog suda. U Ustavnom sudu sam se susreo s gospođom Valerijom Galić kojoj sam izrazio poštovanje za ulogu Suda. Posebno sam želio razgovarati o Mostaru jer je Sud prije skoro dvije godine donio odluku i htio sam se upoznati razumijemo li dovoljno dobro tu odluku. Također sam razgovarao o pitanju državne imovine jer je ta presuda direktno povezana s pet ciljeva i dva uvjeta koji vode gašenju OHR-a, kao i pitanje Brčko Distrikta.

Večernji list: Kako gledate na činjenicu da je presuda poremetila dogovor političara te da će usporiti ispunjavanje uvjeta za zatvaranje OHR-a?

Roderick Moore: Najvažnije je da sud donosi odluke bez političkog uticaja, i to se dogodilo u ovom slučaju. Hoće li to zakomplicirati dogovor, za mene je nevažno. Sud je dao jasne smjernice o prirodi državne imovine, ko je vlasnik i u kojem smjeru se treba dogoditi dogovor.

Večernji list: Govorili ste maloprije o želji u BiH za ulaskom

u EU i NATO. Kako gledate u tome smislu na odlučnost političara u pogledu Mape puta s EU?

Roderick Moore: Europska unija će vrlo brzo izaći s izvještajem o napretku. Mnogo je ljudi u međunarodnoj zajednici, ali i iz BiH koji su razočarani što rok oko kojeg su se usaglasili političari, niko to nije nametnuo, dosad nije ispoštovan. To je prije svega stvar administracije EU-a u BiH i mi ćemo činiti sve što je potrebno kako bismo im pomogli da ovu zemlju poguramo prema EU.

Večernji list: Kako gledate na pokušaje da se provede presuda Sejdić-Finci, ponajprije na prijedlog koji su istakli SDP i HDZ?

Roderick Moore: Međunarodna zajednica i u ovom slučaju želi da se domaće strane dogovore. To će zahtijevati donošenje amandmana na Ustav BiH i jako ih je teško usvojiti ako ne postoji široki konsenzus konstitutivnih naroda, kao i stranaka koje su zastupljene u Parlamentarnoj skupštini. Neće biti jednostavno kada se puno prijedloga stavi na stol. Ali, ako lideri ove zemlje doista žele zemlju povesti prema EU i NATO-u, onda to treba utjecati i na donošenje odluka. To je dobar test da politički lideri pokažu koliko su fleksibilni da postižu kompromis.

Večernji list: Američka administracija najavila je da će se sljedeće godine pokrenuti rasprava oko unutarnjeg redizajna Federacije BiH. Čime bi taj proces trebao rezultirati?

Roderick Moore: Ovo ću komentirati kao dužnosnik OHR-a, a ne američkog veleposlanstva. Iznenadio sam se brojem špekulacija koje su se pojavile vezano uz ovu inicijativu. Za mene je sasvim logično da se tako nešto pokrenulo od američke administracije, ali i nekih drugih administracija. U tome nema ništa loše, i jedini je cilj da Federacija funkcionira bolje. Ljudi širom zemlje su mi govorili da je previše vlada, preskupe administracije. Siguran sam da nema drugih motiva

osim da se vlasti učine efikasnijim, a vlade pruže bolje usluge građanima.

Večernji list: Različita su očekivanja čime treba rezultirati rekonstrukcija Federacije BiH budući da Hrvati očekuju da izjednače svoja prava s Bošnjacima, a bošnjačke stranke očekuju da se stvori snažnija, centraliziranija vlast. Kako na to gledate?

Roderick Moore: To neće nikoga iznenaditi i biće sastavni dio javne rasprave. Sve te ideje trebaju isplivati i o njima se treba razgovarati. Hrvati, Bošnjaci, Srbi, građani svi oni imaju legitimno pravo iznijeti svoja stajališta. Hrvati smatraju da u ovoj zemlji ne mogu ostvariti svoja prava u odgovarajućoj mjeri. Mislim da te zabrinutosti trebamo uzeti ozbiljno u razmatranje i tražiti načina da se time pozabavimo institucionalno i na druge načine. Možda bi se to pitanje moglo dotaknuti i kroz neke druge stvari. Spomenuli ste presudu Sejdić-Finci.

Večernji list: To je sasvim legitimno pitanje koje se treba raspraviti. Nedavno sam čuo da je to rekao Vaš, navodni, šef, gospodin Valentin Inzko...

Roderick Moore: To jeste moj šef...

Večernji list: Naime, Inzko je iznio kritike na to što se puno vremena troši na rekonstrukciju vlasti. Kako gledate na taj proces, koji sliči jednoj brakorazvodnoj parnici?

Roderick Moore: Sviđa mi se način na koji ste opisali trenutačnu situaciju. Želim istaknuti, a što se ponekad krivo shvata, OHR zaista ne brine puno ko je dio vladajuće koalicije, bilo da se radi o kantonu, entitetu ili državi ako oni poštuju Daytonski mirovni sporazum i žele provoditi reforme kako bi zemlja krenula naprijed. I mi u tome nemamo favorite iako postoje tendencije da se međunarodnu zajednicu uvuče u lokalne političke procese, što smatram štetnim. Očekujem da se to pitanje što prije riješi kako bi zemlja

krenula u istom smjeru u kojem ide Hrvatska, Crna Gora. Nažalost, ono što se sada događa je odvrćanje od važnih pitanja. O tome će visoki predstavnik izvijestiti i u redovitom izvještaju Vijeću sigurnosti tokom novembra.

Večernji list: Mislite li da je OHR pogriješio kada je intervenirao oko uspostavljanja vlasti u Federaciji?

Roderick Moore: Ne mislim da je tako. Nismo tražili ovu ulogu prošle godine. Intervenirali smo uz potporu Vijeća za implementaciju mira budući da domaće vlasti nisu bile u stanju razriješiti vrlo ozbiljna pitanja.

Večernji list: Ali i državna vlast je bila u sličnoj poziciji, ali tamo niste intervenirali?

Roderick Moore: To je bio rezultat dogovora s predstavnicima u međunarodnoj zajednici. U proljeće prošle godine imali smo vrlo zbrkanu situaciju od financiranja Federacije, dva niza zvaničnika koji su za sebe tvrdili da predstavljaju vlast. Događalo se kršenje Ustava s neizborom zastupnika u Dom naroda. To je bila vrlo haotična situacija i sve je ukazivalo da će na kraju marta stanje biti još gore. Poduzeli smo napore kako bi posredovali. Međunarodna zajednica jednoglasno je podržala prijedlog koji je predstavio ovaj ured za uspostavljanje federalne vlasti, ali, nažalost, bio je odbačen od dva HDZ-a. U slučaju BiH niste imali takvu situaciju sa stvarima koje su čekale, iako je nažalost dovelo do toga da zemlja zaostaje.

Večernji list: Ne morate se složiti sa mnom, ali imam utisak da je nametanje vlasti dovelo do najveće krize od potpisivanja Daytonskog sporazuma, počevši od potpune blokade i nekomunikacije Vijeća ministara, vlasti u Federaciji, kantonima, općinama..., totalni kaos! Predsjedavajući Vijeća ministara gospodin Vjekoslav Bevanda i sada tvrdi da je vlast u Federaciji BiH nelegalna.

Roderick Moore: To nije moralo biti tako. Političari su

odlučili odgovoriti na taj način. Ne postoji ništa nezakonito ili nelegitimno oko uspostavljenе vlasti u Federaciji BiH.

Večernji list: Gospodine Moore, pet nije trećina od 17 hrvatskih zastupnika u Domu naroda za izbor vlasti i ta obaveza piše u Ustavu Federacije?!

Roderick Moore: Ako je to slučaj, radije nego da ja i vi ne raspravljamo o toj temi je li nešto zakonito ili nije, zašto političari nisu sačekali odluku Ustavnog suda o tom pitanju.

Večernji list: Ali to je njihova odluka?!

Roderick Moore: Želimo da institucije ove zemlje rade svoj posao. Kada je visoki predstavnik donio odluku prošle godine, rekao je da odluka čeka na stav Ustavnog suda. Bili smo razočarani što su gospođa Krišto i gospodin Bevanda povukli svoje zahtjeve za preispitivanje ove odluke.

Večernji list: Kako gledate na rad aktuelnog Vijeća ministara koje također ima probleme zbog rekonstrukcije vlasti?

Roderick Moore: Nakon višemjesečnog zastoja svi smo bili ohrabreni uspostavljanjem Vijeća ministara i u kratkom roku dogovorili su principe kako provoditi reforme, donijeli su vrlo značajne zakone, budžet. Nažalost, to je kratko potrajalo.

Večernji list: Gospodin Dodik nedavno je za Večernji list iznio svoje gledište o BiH kao savezu tri republike – Bosne, Republike Srpske i Herceg Bosne. Je li to realno?

Roderick Moore: Nisam pročitao cijeli intervju, ali značajan dio jesam, uključujući i dio u kojem je gospodin Dodik izrazio 'gađenje' prema ovoj zemlji. Mi se ne želimo uvući u izbornu kampanju.

Ali, želio bih reći da zapaljiva retorika kojoj smo svjedoci posljednjih nedjelja, a vjerujem da će se još pogoršati, nije od pomoći. U mnogim slučajevima čini mi se da se ljudi igraju

vatrom. A kada to radite, često se i opečete. Ne namjeravamo se ni na kakav način uključivati u ovo tokom kampanje iako očekujem da će visoki predstavnik željeti ovo pitanje vrlo ozbiljno razmotriti s drugim članovima međunarodne zajednice nakon okončanja izbora.

Večernji list: Molim objasnite to, može li se očekivati da se OHR probudi i uvede određene sankcije?

Roderick Moore: Nisam to rekao, ali smatram da je to vrlo važno pitanje. Jedno od ključnih stvari Daytonskog sporazuma je teritorijalni integritet ove zemlje. Sastavni je dio preambule Ustava, prvog paragrafa. U Daytonskom sporazumu ne spominje se bilo kakva mogućnost promjene teritorijalnog integriteta. Ali, ne želim reći da ja ili visoki predstavnik prijetimo sankcijama, ali mislim da je ova zapaljiva retorika privukla ozbiljnu pažnju međunarodne zajednice. Siguran sam da će ova pitanja visoki predstavnik predstaviti i pred Vijećem sigurnosti UN-a.

Večernji list: Hrvatski političari u BiH su nakon susreta s predstavnicima EU-a istakli da će u slučaju neprihvatanja zahtjeva za institucionalnom ravnopravnosti zatražiti uspostavljanje izborne, a zatim i hrvatske federalne jedinice u BiH. Kako gledate na te zahtjeve?

Roderick Moore: Ne mislimo da bi tako nešto bilo od pomoći. Naprotiv, smatramo da bi to bilo kontraproduktivno. Vjerujem da jedan od problema s kojima se suočava ova zemlja proizlazi iz činjenice da je već previše podjela. Crtanje novih granica dovelo bi do dodatnih podjela. Ovoj zemlji treba veća integracija, društveno, politički, ekonomski.

Večernji list: Sami ste rekli da Hrvati osjećaju frustracije zbog položaja u zemlji. Kako onda riješiti njihov položaj da ih ne bi brojniji narodi nadglasavali?

Roderick Moore: Ne znam. Ne mislim da je to pitanje koje međunarodna zajednica treba donijeti kao dekret. Ali o tome

treba otvoriti raspravu. Jedna od glavnih frustracija Hrvata je isplivala s uspostavljanjem vlasti. Ključno je kako uspostaviti pravu mjeru između prava naroda, ali i njihove brojnosti.

Večernji list: Kada će OHR zatvoriti vrata u BiH?

Roderick Moore: OHR ne bi trebao ostati ni dan duže nego što je potrebno. Neuobičajeno je, biću prvi koji to priznajem, da institucija poput OHR-a još uvijek postoji.

Tužno je da još uvijek postoji ovakva institucija u BiH. To je pokazatelj da međunarodna zajednica nema puno povjerenje kako su institucije ove zemlje sposobne suočiti se s izazovima.

Večernji list: Bojite li se da nikada ne završite posao?

Roderick Moore: To nije moguće, jer bi to značilo da ljudi u BiH nisu u stanju stvariti ono što su učinili Hrvati, Crnogorci. Potrajaće neko vrijeme, sigurno će biti dosta krivulja, ali ova zemlja ide naprijed. Cilj nam je do novembra postići dogovor o mostarskom Statutu. Prema našoj anketi, 90 posto Mostaraca želi jedinstvenu upravu.

Večernji list: Kada će biti izbori u Mostaru?

Roderick Moore: To ovisi o vašim političarima.

Večernji list: Ali OHR je nametnuo Statut 2004. godine koji je osporio Ustavni sud BiH!

Roderick Moore: Poštujemo odluku Ustavnog suda čak i ako je donesena vezano uz odluku visokog predstavnika. Ustavni sud želi stvari dovesti u sklad s Ustavom BiH.

Večernji list: Neki su razumjeli preporuke koje ste uputili vezano uz početak razgovora političara oko promjene Statuta da zagovarate podjelu Mostara. Je li to tako?

Roderick Moore: Naprotiv. Zamisao je da Mostar bude jedinstven

grad bez obzira što to u različitim fazama posljednjih 20 godina nije bio. Prije nekoliko mjeseci proveli smo istraživanje javnosti, čije rezultate nikada nismo objavili, ali mogu vam reći da je jedno od pitanja bilo podupirete li jedinstvenu administraciju. Devedeset posto Mostaraca potvrdno je odgovorilo. Sada ulazimo u proces razgovora kako bismo pokušali pomoći u dogovoru.

Večernji list: Mislite li, ipak, da bi Mostar trebao biti uređen kao i svaki drugi grad u BiH, da nemamo takvih izuzetaka?

Roderick Moore: Najbolje je rješenje koje bi bilo u skladu s odlukom Ustavnog suda BiH. I drugo, bilo bi važno postići dogovor o izbornom sistemu koji bi bio pošten i koji štiti prava različitih konstitutivnih naroda.

Večernji list: Pojedini političari tvrde da će izbori u Mostaru biti do kraja ove ili najdalje početkom iduće godine. Ima li istine u tome?

Roderick Moore: Nadamo da će se izbori održati što je prije moguće. Ali postoje određene prepreke ili poslovi koji se moraju napraviti da se organiziraju izbori, za što treba najmanje dva, tri mjeseca, čak i da sada imamo postignut dogovor.

U razgovoru s političkim strankama istakli smo samo da je cilj postići dogovor do početka novembra. Nismo rekli da je to crvena linija, ali u principu to je naš cilj. Mislím da je to razuman rok za dogovor.